

M
232.849
ZK

232849
K 232.849

HALADÁS ÉS MAGYARSÁG.

IRTA :

BALOGH JENŐ,

ORSZ. KÉPVISELŐ.

□ □

== GYÖR, 1917. ==

„GYÖRI HIRLAP” NYOMDÁJA. 7475

M 232.849

ORSZÁGOS SZÉCHENYI KÖNYVTÁR
1968/R leltár

16.793

Szé
utá
ma
tén
mil
tek
d-á

élte
rok
zail

lelk
ért,
aki
tén
a m
akil
relé
ujit
ság

2
R
549
NYVTÁR
ár

Nemzetünk halhatatlan ébresztője: Gróf Széchenyi István, aki évtizedes dermedtség után a munkának oly sok terén felrázta a magyarságot tespedéséből, naplóiban őszintén feltárja, hogy külföldi utazásaiban akármit észlelt és tanult, mindig hazáján függött tekintete, mindenkor Magyarország haladására gondolt.

Pedig alig néhány évvel azelőtt még ott éltek körülötte azok a konzervatív magyarok, akikről Vas Gereben regényes korrajzaiban hű képet festett.

Íme a két ellentétes típus! A világlátott, lelkesedéssel tanuló, nemzetének fejlődéséért, hazája haladásáért lángoló fiatal főúr, aki már ekkor elhatározta, hogy egész életén át »milliókra költi nagy lelke kincsét; a másik oldalon pedig az öregedő maradiak, akik kitiltották különben mindig vendégszerető házukból azokat a magyarokat, akik újításokkal megtagadták fajuknak ősi sajátosságait.

422986
BEJELZŐ

Az utóbbiakról ma már nem szükséges beszélni. Ha tūzes fajmagyar érzésüknek egyik másik jellemvonása felmelegíti is magyar szivünket, az ő idejük lejárt, álláspontjuk egészen tarthatatlan volt.

De vajjon igazuk van-e azoknak, akik folyton azt énekelik, hogy »minden másképp legyen«?!

I.

Bizonyos, hogy hazánknak folytonosan haladni kell a korral.

Ez azonban semmikép sem jelenti azt, hogy az átalakulás legyen rohamos, a reform legyen meggondolatlan és merész, a fejlődés hirtelen és kellő feltételek nélkül való. Különösen pedig nem jelenti a haladás azt, hogy egy-egy divatossá vált külföldi jel-szónak csodátevő hatást tulajdonítsunk és annak a kedvéért veszedelembe sodorjuk nemzetünket.

Mikor ezer évvel ezelőtt a honfoglaló magyarok meghódították ezt a földet, — Európában, nyugaton is, délen is, erős államok, sőt hatalmas birodalmak állottak már fenn. Ezeknek évszázados fejlődés alapján keletkezett államszervezetéből és különböző jogrendszeruiből Szent István királytól fogva mostanáig, számos intézményt, igen sok jogszabályt átvettünk, de nagyon keve-

set
viszon
pest a

E
nemz
az biz
szeren
magy

m ű v
amin

mei, v

nemz

nemz

szerve

álló,

szabá

megle

B

figyel

dását

és át

nemes

ország

általán

külföl

M

fennm

jére

Es ol

jövő s

set változatlanul, a legtöbbet hazánk viszonyaihoz, nemzetünk szükségleteihez képest átalakítva, áldolgozva.

És a magyarságnak államalkotó erejét, nemzetünknek világtörténelmi hivatását épen az bizonyítja, hogy amint annyi küzdés, bal-szerencse és vizsály után a magyarság a nem magyarajku nemzetiségek között és előttük művelődésével vezető szerepet vitt, amint sok évszázadnak vérzivataros küzdelmei, veszedelmei és válságai után is magyar nemzetünk fejlődött és haladt: épen úgy nemzetünk ezeréves állami léte alatt állami szervezetében és jogrendjében tudott ön-álló, a külföldtől eltérő intézményeket és szabályokat is fentartani, kifejleszteni, sőt megteremteni is.

Bizonyos, hogy a jövőben is állandóan figyelemmel kell kísérnünk a külföld haladását és a külföldi intézmények fejlődését és átalakulását, valamint tanulnunk kell nemcsak nemzetünk történelméből, de más országok példájából is. Ebből azonban egyáltalán nem következik az, hogy minden külföldi újítást szolgailag utánozzunk.

Minden más felett Magyarország fenmaradására, nemzetünk jövőjére és javára kell tekintettel lennünk. És olyan újításoknál, amelyek nemzetünk jövő sorsára évtizedeken át kihatnak, nem

szabad felednünk sem országunk földrajzi helyzetét, sem nemzetiségi viszonyainkat, sem az utolsó évek történelmének tanulságait, sem két fontos igazságot. Az egyik az, hogy hazánk más nemzetiségű országok közé van ékelve. A másik, hogy Szent István koronája országaiban kerek számban beszélve, tíz millió magyar mellett, csaknem ugyanannyi nem magyarajku nemzetiség él együtt és emellett hazánknak nem magyarajku polgárai fajrokon idegeneknek államaihoz szomszédos területeken laknak. A tíz millió magyarral sok nem magyarajku honosunk hűségesen együtt tart, de vakság volna és hiba lenne eltagadni azt, hogy a világháborúnak egyes szakáiban némely hazai nemzetiségek között akadtak olyanok, akik a magyar államhoz nem tanúsították azt a teljes hűséget, amit minden ország megkövetelhet honosaitól.

A mármaroszigeti ugynevezett ruszofil-perben, nyilvánosságra jutottak némely adatai annak a bűnös izgatásnak, amelyet a száznegyven millió lakósu orosz birodalomnak egyes küldöttei és bérencei a magyarországi ruthének között megkíséreltek, amelynek terjedését csak a hatóságoknak előrelátása előzte meg még idejében s melyet azután a büntetőbíróságoknak kel-

lett elnyomni. A világháboru előzményei napnál fényesebben békébizonyították azt is, hogy a szerb királyság és Montenegró uralkodói és kormánya évek óta előkészítették ellenünk a háborút, rendszeresen felizgatták különösen a szerb fiatalságot és titkos egyesületek (Narodna Odbrana, Szokol körök, Dusan Szilni egyesület, stb.) útján, valamint gyilkos merényletek egész sorozatával rákényszerítették Európa legbékeszeretőbb fejedelmét, boldogult nagy királyunkat arra, hogy élete alkonyán háborút izenjen védelmünkre és hazánk területi épségének megóvása végett. Valótlan, hogy Magyarország akarta a háborút. Nem mi akartuk Szerbiát elfoglalni. Ellenkezőleg a szerb királyság, előre hívva Oroszország megígért segítségében, akarta évek óta elragadni tőlünk hazánknak mindazon részeit, ahol szerbek bár más nemzetiségekkel vegyesen laknak.

Hazánk délkeleti részével szomszédos Románia, mely a múlt évben árulta el orvátámadásával azt a régi vágyát, hogy országunknak egyik legszebb részét, Erdélyt elrabolja.

Északnyugati három megyénket, mint legutóbb kiderült, némely cseh tulzók akarják elvenni, hivatkozva arra, hogy ott fajrokonai: tótok laknak.

Ez a világháború: nemzetünk élet-halál harca; de ellenségeink visszaverésével nem tudjuk majd őket és lövekvéseiket megsemmisíteni, csak egyelőre hiúsítjuk meg terveiket. Gondolnunk kell arra az időre is, mikor évtizedek múlva gyermekeinknek és unokáinknak kell majd a magyar birodalomnak területi épségét újból megvédelmezni és egyuttal a magyarságnak értelmi és művelődési felsőbbbségét a jövőben is fenntartani.

Magyarország csak akkor maradhat a magyar nemzet hazája, ha országunkban a nemzeti művelődés jellege ezentúl is a magyar lesz. A magyarságnak, amely véres csatákban újabb harci dicsőséget szerzett, a nemzetek békés versenyében is, mint önálló magyar államnak kell megtartania azt a helyet, amely a magyar nemzetet államalkotó tulajdonságai alapján méltán megilleti.

Abban a földrajzi helyzetben, amelybe a honfoglalás a magyarságot juttatta és az utolsó évek történelmi tanulságai után, kiváló gonddal meg kell őrizni, fenn kell tartani állami és nemzeti teljes önállóságunknak minden jellegzetes, minden sajátos vonását, tehát a magyar intézményeket és a külföldtől, ha szükséges, eltérő államszervezetet és jogrendszerüket is.

Különösen pedig, ha valamely intézményt, vagy jogtételt a külföldtől óhajtunk átvenni, mindenekelőtt a legnagyobb alapossággal és lelkiismeretességgel vizsgálnunk kell azt, hogy megfelelne-e a változtatás nemzetünk sajátosságainak, hazai viszonyainknak, és különösen javára fog-e válni a magyarságnak és a hozzánk hű nem magyarajku polgártársainknak is?

Ez a világháború megint bebizonyította, hogy országunknak legnagyobb erőssége, hazánk haladásának és fejlődésének leghatalmasabb biztosítója: a magyarság, amely a magyar haza mellett hiven kitartott nemzetiségeknek hozzánk hű fiaival egyetértve, együtt dolgozva, fogja ezután is növelni Magyarország erejét.

Ezért kell kétszeres gonddal vizsgálnunk a legujabb hazai csodatevő jelszavakat, aminők: »általános, egyenlő, titkos, községenkinti és a nőkre is kiterjedő választójog, demokrácia, radikalizmus, demokráta-radikális blokk«.

Lássuk csak mit használnak ezek nekünk magyaroknak?

II.

Az általános, egyenlő, titkos, községenkénti szavazatjog és a magyarság érdekei.

1. A háborus viszonyok által magyarázható elkéséssel, csak most jut kezembe Benes Edének, a prágai cseh egyetem magántanárának, a Párisban működő cseh-lót nemzeti tanács főtitkárának 71 lapra terjedő könyve, amely Párisban néhány hónap előtt hagyta el a sajtót.

A könyv célját néhány szóban megmagyarázza a cím: »Pusztítsátok el Ausztria-Magyarországot«. (»Détruisez l'Autriche-Hongrie«).

Az általános, egyenlő és titkos választójog híveinek különös figyelmébe ajánlom a könyv 43. lapján foglalt következő mondatokat:

»Magyarországon csak 8 millió magyar van és a magyarok csaknem kisebbségben vannak a szlávokkal szemben, nem is számítva a románokat. A szlávok és románok politikai és gazdasági fejlődése fenyegette a magyar uralmat; a szlávok és románok követelték az általános választójogot, amely a magyarokat teljesen megfosztotta volna hegemoniájuktól.

Tessék ezt megjegyezni az általános választójog mindazon hiveinek, akik most hazánk élet-halál harca közben hangoztatott követelésük sürgetésével épen legádázabb ellenségeink céljait bizonyára akaratlanul előmozdítják.

2. Gondolom Benes ur fejtegetése egészen világos beszéd. Kitűnik belőle, hogy az általános választójog jelszavát némely ellenségeink, akik megsemmisítésünkre törek, egyenesen megrontásunkra találták ki és dobták be a jelszavak tömegébe.

Különben ezt a kormányt támogató pártok egyes kiváló tagjai is felismerték.

Néhány hét előtt gróf Bethlen István országos képviselő ur Marostorda vármegye közgyűlésén tartott beszédében (közölve »Székely Napló« 1917. augusztus 4.-i és 5.-i számok) élesen elítélte »a demokrácia köpenyében üzött tulzott agitációt az általános választójogért«. Kiemelte a képviselő ur, hogy »ez a probléma osztály és nemzetiségi ellentétek felidézésére is alkalmas és most a háboru második felében dobatott közénk, mintha csak az céloztatnék, hogy amit az ellenség nem volt képes karddaltólunk elragadni, azt most belviszály folytán veszítsük el. A háboru sikeres folytatását és a magyarság részéről is elfogadható békét teszi kockára

az — folytatta Bethlen gróf — »aki kész harcot felidézni ma, mikor minden erőnk megfeszítésére van szükség, hogy egyesült ellenségeink rohamával szemben nemzetünk létét biztosíthassuk.« Hangsúlyozta Bethlen gróf, hogy »a választójogi küzdelemnek el kell némulnia Erdély határain« és kijelentette, hogy »árulónak tartja azt az erdélyi magyar embert, aki párt vagy önös érdekekből, vagy népszerű frázisoktól való félelemből félreáll, vagy más megoldást támasztat.«

Joggal utalt gróf Bethlen István arra, hogy Erdély társadalmának zászlóján »mindig szabadságszeretet, demokratikus felfogás és főtízgyökeres magyarság voltak felírva és a Károlyi-párthoz fordulva, éles gunnyal kiemelte: »Az a demokrácia, amely nagy hanggal egyenlőséget hirdet, de a magánéletben latifundiumokra támaszkodik, ajkainkra csak mosolyt csalhat.«

3. E nagyjelentőségű beszédből vett idézetek is mutatják, hogy ez a kérdés nem pártkérdés, hanem nagy nemzeti kérdés. Arról van szó, hogy radikális választójogi reform mellett biztosítható-e továbbra is az erdélyi magyarság felsőbbbségének fennmaradása? Erre nézve gróf Bethlen képviselő ur. aki Tisza István kormánya ellen a háboru tartama alatt is heves ellenzéki mun-

kasságot fejtett ki és aki ez idő szerint is az alkotmány-pártnak, tehát a jelenlegi kormányt támogató pártnak tagja, lényegileg ugyanazon az állásponton áll, amelyet én is évek óta elfoglaltam.

1910. december 2-án, mint közoktatásügyi államtitkár Marosujváron programmbeszédet tartva, szószerint a következőket mondtam: »Elódázhatatlan kötelesség a **jelenlegi** választási törvény (akkor az 1913. előtti törvényről volt szó) teljes revíziója. Mellőzhetetlenül szükséges azonban, hogy minden jó magyar hazafi előtt ezen a téren egy döntő szempont lebegjen: az a tekintet, **hogy a magyarság tulsulya az új választási törvény mellett is minden körülmények között biztosítható legyen.**«

1913. január havában pedig, amidőn igazságügyi miniszterré kineveztetésem folytán új választásnak vetettem alá magamat, erről a kérdésről választóimhoz intézett nyílt levelemben következőleg nyilatkoztam: »A két év előtt mondottakat ma is valom. Pusztán általánosságban tartott jelvakért nem vagyok hajlandó kockáztatni a magyar nemzet jövőjét s nem akarok előidézni olyan belső küzdelmeket és éles harcokat, aminők a radikális választójog alapján például Franciaországban keletkeztek.«

Mindannyian tehát, akik féltjük fajunkat és a magyar nemzetet, pártkeretre való tekintet nélkül kifejezzük aggodalmainkat és nem fogjuk magunkat sem jelszavak által megtévesztetni, sem kézzelfogható argumentumokkal, (például az ablakainkba dobott vasdarabok és kövek által) terrorizáltatni.

Ismételve kiemelem, hogy a világháború nagy tűzpróbája alatt a hazai nem magyar ajku nemzetiségeknek nagy többsége hű maradt Magyarországhoz.

De azért voltak szomorú tapasztalataink is. Egyelőre csak két nemzetiségre szorítkozom.

A román orvttámadás idejéből kiderült, hogy sok ezer hazai román ajku magyar honos az ellenséggel együtt eltávozott. Sokan az ellenséget minden kényszer nélkül nagy örömmel üdvözölték; a hazaáruló és külföldön élő háborús uszítóknak, mint Góga Oktaviánnak és Lukácsi Lászlónak ömlengő, üdvözlő leveleket írtak. Százszámra akadtak olyanok is, akik az ellenséget élelmiszerrel, ágyneművel önként elláták stb. Bizonyos tehát, hogy ezek a magyarországi román ajku férfiak és asszonyok hűtlenek voltak hazájukhoz; nem büntetőjogi értelemben véve, mert többeknek cselekménye nem büntethető a mai törvények szerint, de a magyar szóhasználat értelmében »hazaárulók«.

A háboru elején akadtak olyan szerb ajku magyar polgárok is, akiknél a délszláv forradalmi szervezet alapszabályait találták meg, vagy akik a nemzetünk ellen összeesküvő szerb titkos egyesületekkel tartottak fenn összeköttetést.

Aki **ilyen** román vagy szerb ajku, vagy általában a ki nem hazafias »**érzésű**« férfiaknak, vagy asszonyoknak választójogot ad, az lehet radikális, vagy demokrata, de semmiesetre sem jó magyar hazafi. Aki pedig azt hiszi, hogy a választójog az ilyen hűtlen érzésű magyar honost egyszerre csodatevő módon átalakítja és magyar érzésűvé teszi, az bámulatosan naiv. Néhány szóval, a törvénynek egy paragrafusával senkit se lehet nemzeti érzéseiben egyszerre megváltoztatni. Ilyen átalakításhoz éveknek komoly és nehéz munkája, nemcsak írni-olvasni tanítás, hanem a nevelés, együttérzés és a közös kötelesség, közös feladatok megértetése szükséges.

Világos a fennebbiekből, hogy az »általános és egyenlő«, amint a szociális-ták kifejezetten kívánták, a nőkre is kiterjedő titkos választói jog jelszava már magában véve is mindenütt igazságtalanság. Hazánkban egyuttal a magyarságra a legnagyobb nemzeti veszedelem forrása is lehet.

Ha valaki azt kiáltja, hogy Magyaror-

szág nem zárkozhatik el a világ haladása elől, annak egész határozottan felelem: igenis el kell zárkoznunk, minden olyan különben is helytelen és igazságtalan jelszó, vagy divatos áramlatellen, amely hazánkunk létét veszélyezteti. Itt pedig Magyarország létéről vagy nemlétéről van szó. És én nem akarok sem radikális, sem demokrata lenni, hanem hazámhoz hű akarok maradni s ezt az országot nem mint nemzetközi demokrácia radikális fészket, hanem mint Magyarországot akarom fentartani. Sem emberi, sem világpolgári kötelességnek nem tartom, hogy hazám és fajom ellemenségeinek vagy kétes hazafiságu, a magyarságra veszedelmes, önző, csörtető demokrata népámítóknak hatalmat adjak a kezébe. A nemzetem sorsára döntő ilyen kérdésben csak magyar érzésemnek és lelkiismeretem parancsszavának vagyok hajlandó engedni. És szemébe nevelek annak, aki azt kiáltja, hogy mi, akik fajmagyar érzéssel szeretjük és feltjük nemzetünket, »népgyűlölők« vagyunk.

Ezt a kérdést nem frázisokkal, hanem tettekkel kell tisztázni.

Es hiába mondja nekem a papírban kancesszállító vagy az árdrágító, hogy ő »nagy demokrata«, tehát ennek foly-

tán a nép barátja. Az előbbi az érette is harcoló derék, hős katonáinknak, az utóbbi a mögöttes országrészben szűkölködéssel küzdő özvegyeknek és hadi árváknak az ellenségnél is gonoszabb ellensége! Ezek az igazi »népgyűlölők«, akik csak az arany borjút imádják.

Ellenben akik könnyelmű jelszavak alapján ártalmas radikalismustól és veszedelmes demagógoktól féltik nemzetünket, éppen aggodalmukkal bizonyítják szeretetüket magyar népük iránt.

III.

Hazafias aggodalmak.

Nem szándékozom ezuttal foglalkozni a radikális választójognak ama veszedelmeivel, amelyek más államokban szerzett tapasztalatokhoz képest hazánkban is valószínűleg mutatkozni fognak. Csak a nemzetiségi viszonyainkból indokolható hazafias aggodalmaimat akarom vázolni.

Aki behatóan tanulmányozza az 1910. évi népszámlálás eredményei alapján kidolgozott nemzetiségi statisztikát,*) valamint az 1913. évi választójogi törvényjavaslathoz

*) Magyar statisztikai évkönyv XX. kötet (1914.) 22. és köv. l.

mellékelt statisztikai táblázatokat, nem tagadhatja, hogy az országnak számos törvényhatóságában több mint 20 vármegyében, az általános, egyenlő, titkos, községenkinli és a nőkre is kiterjedő szavazati jog megadása esetén a magyarság különösen pedig a magyar értelmiség elveszítené az őt magasabb műveltségénél fogva megillető vezetőszeretet és a többség átmenné némely nemzetiségeknek nem kívánatos elemei kezébe. Sokszor nemzetiségi izgatók és népámitók hatalmába jutna a választók nagy zömének irányítása. A magyar értelmiség már csak azért sem mérközhethék a nemzetiségi demagógokkal, mert nem beszél a tökéletesen a nemzetiségi nyelvet és nem győzheti meg a választókat a haza érdekeivel egyező igaz érdekekről. Még kevésbé történhetik ez oly kerületben, amelyben több nemzetiség (román, szerb, német stb.) választók vegyesen laknak.

Egy cikk keretébe nem szoríthatom bele a statisztikai táblázatok tömegét. Elég felemlítenem, hogy például Alsófehér, Besztercenaszód, Fogaras, Hunyad, Kolozs, Máramaros, Krassószörény, Szeben, Szolnoki, Torda-aranyos, Turóc, Zólyom stb. megyékben a német magyarajku választók a mai törvény szerint is az összes választók-

nak többségét 52—62 százalékát, az összes lakosságnak azonban még sokkal nagyobb részét (62—80%) teszik.

Komolyan lehet tehát aggódni amiatt, hogy az általános, egyenlő, radikális szavazati jog mellett a túlnyomó nemzeti-ségi többség egyszerűen leszavazná a magyarságot. Lehetséges lenne például Erdélyben, hogy olyan román ajku egyének, akik a legutóbbi román betörés alkalmából nagyon is kétséges magatartást tanúsítottak, de elítélhetők semmiképen sem voltak, mint izgatók és ámitók megmozgatnák a nagy román tömegeket. Lehetséges, hogy a déli megyékben a szerb lakosság egy részét szintén befolyásuk alá keríthetnék olyanok, akik a világháborúnak első évében nagyszerb ábrándokról beszéltek s a szerbek egy részének szenvedélyességét, a magyarok elleni gyűlöletét és nagyzási téveszméit juttatták egészen meglepő módon kifejezésre. Mekkora veszedelem lenne (háboru, mozgósítás stb. esetén) ezenfelül az is, ha a törvényhatósági közigazgatás is a hazafiasság szempontjából nem teljesen megbízható kezekbe kerülhetne. Általános választójog mellett bizonyára így lesz.

Ha az országgyűlés szempontjából nézem a változást, komoly aggodalmam van amiatt, hogy az általános szavazati jog mel-

lett évek mulva nem lesz kormányképes egységes magyar párt, hanem csak apró párt-töredékek. Minden magyar kormánynak tehát el kell majd számolnia a román, a tót, a szerb, a ruthén nemzetiségi frakciók törekvéseivel és követelésével és ha ezek a nemzetiségi kis pártok majd egyes jelentősebb kérdésben összefognak — nemcsak obstrukcióval — megghiusithatják a magyar kormánynak erélyes nemzetiségi politikáját, magyar művelődési és igazán életbevágó magyar nemzeti reformjait, hanem általában megnehezíthetik a parlament munkaképességét is. A magyar kormány játéklabdája lesz különböző pártok egyéni törekvéseinek és egyes állások után való olyan tülekedések keletkeznek, amelyek a legjobb akaratú és legnemesebb gondolkozású kormányférfiakat is elkedvetlenítik vagy munkaerejük megőrlésével lejárattják. Ezáltal megszűnik a kormányzás állandósága, két-három hónaponként jön egyik kormány a másik után.

Mindez pedig Magyarország erejét csökkenti és így végeredményben hazánk jövőjének, fejlődésének rovására megy.

IV.

**Teendők a háboru után a nép, különösen
a magyarság érdekében.**

Sokan gyakran kérdik: miért küzdötte végig a magyar nemzet e hosszú három esztendő alatt ezt a világháborút? Elsősorban azért, hogy ez a mi édes magyar hazánk területi épségében és nemzeti önállóságában fennmaradjon.

De azért én is jól tudom, hogy a világháborunak hátralévő része alatt, de különösen a háboru befejezése után, az új feladatoknak egész sora vár nemcsak kormányunkra és az országgyűlésre, hanem a magyar társadalomra, különösen a magyar értelmiségre és a magyarság haladásán dolgozó mindazon férfiakra, akik erre a munkára hivatottak. Természetesen a kontárok-tól és a hivatlanoktól mentse meg a Gondviselés ezt a nemzetet!

Ezekre az új feladatokra nemcsak fájunk szeretete, hanem igazságérzetünk is kötelez majd bennünket.

A magyar nép széles rétegeinek régi harci erényei, amelyek a világháboru hosszú tartama alatt új fényben ragyogtak fel, segítették feltartóztatni ádáz ellenségeink-

nek támadásait, sőt visszaverték az ellenünk támadó hadseregeket messze hazánk határán túl, távoli országokban is. A magyarságnak és a hazánkhoz hű nemzetiségeknek mezőgazdasági munkával foglalkozó osztályai az ifjakat és a férfiaknak nagy részét a harcra küldték, az idősebbek, az asszonyok és a serdülő fiatalság pedig verejtékes munkájukkal megművelték a nehéz, rossz termésű esztendőkből földünket és megmentették bennünket az inségtől.

Sajnos, egyesek nálunk is, (mint mindenütt a világon), követtek el visszaéléseket, de a világháborúnak idegpusztító megpróbáltatásai közepette is a magyarságnak zöme dolgozott, áldozott, hangos panasz nélkül türt, szívósan, és acélos kötelességérzettel betöltötte hivatását. Joggal számíthatnak tehát a magyar népnek széles rétegei a hazának és nemzetnek hálájára.

E hálának lerovása azonban — nézetem szerint — nem akkor történik helyesen, ha politikai jogokat adnak olyanok kezébe is, akik azzal ezidőszereint még nem tudnak helyesen élni, vagy akik azzal egyenesen a magyar nemzet magyarságának kárára és vesztére élnének vissza. E hála lerovásának az a helyes módja, ha a népnek széles rétegeit megfelelő társadalmi és gazdasági intézményekkel és a művelődés eme-

lése útján felemelni és kedvezőbb helyzetbe juttatni igyekezzünk.

Örvendek, hogy az utolsó évtizedekben, hazánkban az áldásos békének 48 esztendeje alatt a munkásosztály helyzete társadalmilag és gazdaságilag jelentékenyen javult.

De emellett kétségtelen, hogy különösen a vidéki, főleg a falusi és tanyai lakosságnak helyzetét egészségügyi, sok helyütt lakásügyi viszonyai terén, továbbá az élelmzésben és a kultúra emelésében, jelentékenyen javítani kell. Általában a széles néprétegeket kötelességünk haladásukban erélyesen támogatni és erősíteni s az alsó néposztályokat megfelelő fejlődésük útján bevinni az államnak egész művelődési és gazdasági életébe.

Amennyire helyeslem azt, hogy a népnek széles rétegeit kedvezőbb helyzetbe kell juttatni és a megfelelő időben új jogokkal kell felruházni, mégis hangsúlyozni kell, hogy újabb jogok adása nem történhetik másképpen és máskor, mint akként, hogy e jogokkal való élésnek előfeltételeit biztosítjuk, hogy a könnyelműebbeket, vagy kevésbé rátermetteket állandó neveléssel, kötelességérzetük fokozásával alkalmassá tesszük jogaik használatára.

Mindezt nemcsak most hangsúlyozom.

Hasonló állásponton voltam akkor is, amikor felelős állást töltöttem be. Mint közoktatásügyi államtitkár, 1911. június 8-án tartott beszédemben (képviselőház naplója VIII. kötet, 238—240. lapok), amikor kiemeltem, hogy a népoktatás tételénél az 1911. évi költségvetésben 9 millió korona többlettel sikerült az előző költségvetéssel szemben előirányozni, egyuttal utaltam arra, hogy ezáltal a népnevelést és a népnek gazdasági oktatását jelentékenyen fejleszthetjük és kívántam, hogy országszerileg „szervezni kell az iskolán kívül az ugynevezett »szabad oktatást«, abból a célból, hogy a népnek százazrei, akikre a választójog reformjával új, nagy hivatás és új jogok várnak, a művelődésbe mindinkább bevonhatók legyenek».

Nagyon jelentősnek tartom azt, hogy helyes birtokpolitikai reformokkal földhöz juttassuk a magyarságnak mezőgazdasággal foglalkozó részét és azután mindent megtegyünk gazdasági tudásának, általános művelődésének és haladásának emelésére és egyuttal nagyobb keresetképességének biztosítására.

V.

Eredmények.

A nem egyenlőkkel nem szabad egyenlően elbánni!

Amint öngyilkos politika volna a nemzetiségeknek azon tagjait, akik egyenesen hazaeilenes magatartást tanúsítottak, vagy az ellenség országába szökve, onnan hazánk ellen háborúra uszítottak — jogokban részesíteni; vagy megfélelkezni a köteles óvatosságról azoknál a nem magyar ajku honosainknál, akik ellenséges érzületüknek jeleit adták: addig másrészt a kormánynak és országgyűlésnek kötelessége megfelelően intézkedni a nem magyar ajku nemzetiségeknek a hazához hű fiai javára is.

Ezek az intézkedések a népnek nemcsak jólétét, hanem értelmiségét és haladását is fokozzák. Ezáltal bizonyára megerősítik szeretét és hűségét hazája iránt, melyben élnie, halnia kell.

Mindezeknek hatása azonban nem fog jelentkezni egy-két év alatt, hanem éveknek állandó és következetes munkájára van szükség, hogy azoknak hathatósabb eredményét észlelhessük.

Eszerint a helyes sorrend nem az, hogy

először a szélső radikális választójogot megadjuk és azután más reformokhoz fogunk, hanem először meg kell teremteni a jogok kiterjesztésének előfeltételeit és azután kell következnie a politikai jogátruházásnak és a szavazati jog kiszélesítésének.

Csak két alternatíva lehetséges.

Azok, akik a szó igazi értelmében vett »általános egyenlő« és községenkénti titkos választójogot követelik, ha jelszavukhoz hívek akarnak maradni, kénytelenek azt kiterjeszteni minden nemzeti ségre, tehát a kétes magatartásu, vagy a haza iránti hűségüket be nem bizonyított román stb. honosokra is.

És itt az a baj, hogy a kétes hazafiságu, a kétszínű, az álnok emberek igazi érzületét csak egy világháborúnak nagy próbája deríti fel. Hazafiságukat hangoztatták azok a román papok is, akik kongruát évekig kaptak a magyar államtól vagy a tanítók, akik fizetésükel innen huzzák. És mikor az orvul ránk tört ellenséget vitéz csapataink kiverték, elszöktek az ellenséggel együtt.

A ki érzésében hűtlen hazájához, a ki titkon az ellenséggel érez, az általános és egyenlő szavazati jog mellett veszedelem hazánkra. Kivált, ha nagy tömegekben él együtt! És ki ismerheti ki őket előre?!

Ha pedig, amint részemről is teszem, a

magyar nemzeti szupremáciát és a magyarság érdekeinek megvédését kívánjuk, akkor nem beszélhetünk általános, egyenlőtlitkos, községenkinii szavazati jogról, hanem csak a mai választójognak valamely, de korántsem szélső radikális értelemben veit kiterjesztéséről, csak olyan kiterjesztésről, amely nem sérti a magyarság érdekeit.

Nem szükséges bővebben foglalkozni azokkal az állítólagos biztosítékokkal, amelyeket egyesek — lehet, hogy jóhiszeműleg, de mindenesetre nagyon naív optimizmussal — a szélső radikális választójoggal szemben a magyarság érdekeinek megóvása végett felállítanak.

Ilyen például, hogy követelje meg a törvényhozás a magyarul írni-olvasni tudást. Ez lehetetlen feltétel! Kizárna számos, teljesen megbízható, nem magyar ajku honost, például a szászokat, általában a németeket, s svábokat, akik egyrészt egy ilyen törvényhozási szabályozás esetén joggal elkeserednének az olyan elbánás ellen, amely több, mint három év óta tartó élet-halál harcunkban tanusított kitartó hű küzdelmeik mellett őket eddigi jogaiktól megfosztaná és évszázados tiszteletreméltó kulturfejlődésük folyamán fentartott saját iskoláikban nyert műveltségüket a szavazati jog megadásánál nem venné figyelembe.

Másrészt teljesen elégtelen ez a garancia azért, mert a hazánkhoz hűtlen, sőt egyenesen velünk szemben ellenséges érzületű nem magyar ajkuak közt nagyon sokan vannak, akik teljesen bírják a magyar nyelvet és kitűnően írnak magyarul, de akikre részéről a szavazati jogot mégsem ruházám.

A románok hirhedtté vált agitátorai: Lukaciu László, aki évtizedeken át Szatmármegye egyik községében volt plébános és Góga Octavián, a románok költője, és egyesek, az itthoniak közül is, kitűnően beszélnek és írnak magyarul és mégis évtizedek, vagy évek óta a leghazafiatlanabb magatartást tanusítják, sőt a legelöl emlitettek éveken át Romániában a legféktelenebb háborus uszítást fejtették ki, lapokat alapítottak, gyűléseket tartottak, Erdély elrablását egyenesen követelték, ezzel a programmal léptek fel Románia két kerületében képviselőjelöltnek. stb. Ha ezek a háboru után hazajönnek, vajjon helyes-e megadni ilyen egyéneknek, csupán azért, mert magyarul írni és olvasni jól tudnak és mert nem lehetett távollétük miatt ellenük bűnperlet indítani, vagy mert a békekötésben mindig kikötött általános amnesztia folytán nem lehet ellenük többé eljárni: helyes-e nekik megadni a lehetőséget arra,

hogymint magyarországi pártvezérek, vagy magyar képviselők folytathassák ezt a felháborító ellenséges izgatást magyar hazánk és nemzetünk ellen?

Ugyanez áll mindazon magyarországi tanítókra, lelkészekre, községi jegyzőkre és az intelligencia mindazon tagjaira, akikről megvan az adatunk, hogy az ellenséghez szittottak.

Nem lehet komolyan venni azt a radikális választójog hívei által hangoztatott érvet sem, hogy nemzetiségi vidékeken úgy lehet csoportosítani a választókerületeket, hogy a magyarság szupremáciája megmaradjon. Ezzel szemben elég arra utalni, hogy ha egy törvényhatóságban 60, 80 vagy még több százalék a román vagy a szerb nemzetiséghez tartozik, (pedig fennebb kimutattam, hogy ez sok megyében így van), akkor akármiképpen csoportosítjuk annak a megyének a lakosságát, »általános és egyenlő« választójog mellett a magyarságot mindig elfogja nyomni a nemzetiségek tömege.

Végül hasonlóan alaptalan az az állítás, mintha birtokpolitikai reformokkal és telepítéssel meg lehetne oldani ezt a kérdést. Három millió román és sok százezer szerbet vagy tót nem lehet az ország határaitól semmiféle törvényhozási vagy közigaz-

galási intézkedéssel egyszerűen eltoloncoltatni; azok ingatlanait ok nélkül lehetetlen elkobozni és nem lehet az Alföldhöz szokott magyarságot Erdély vidékére, vagy a tót megyék területére kényszerítő eszközökkel áttelepíteni. Ilyen javaslatok csak azok előterjesztőinek naivságát, vagy tájékozatlanságát bizonyítják.

Az egyetlen, amit lehet tenni: fejleszteni állami és nemzeti létünk legfontosabb alapjának, a magyar közművelődésnek feltételeit és haladását, ehhez azonban — ismétlem — nemcsak az iskolai tanításnak, de a hazaszeretetre és a hazafias kötelelességekre szorításnak és nevelésnek hosszú, nehéz, fárasztó, évekre és évtizedekre terjedő nagy munkája szükséges.

Ezeket a feltételeket sem általánosságban tartott frázisokkal, sem egy törvényjavaslattal ide varázsolni nem lehet.

Rendíthetetlenül bizem ma is, sőt a világháború nagy erőkifejtése után még erősebben mint valaha, magyar fajomnak és nemzetemnek elpusztíthatatlan erejében és jobb jövőjében.

Kiiríthatatlan nép ez a magyar és úgy látszik a Gondviselés arra rendelte, hogy ezen a földön töltsse be világtörténelmi nagy hivatását. Ezért a magyar nemzetért, ennek erősbitéséért akarom áldozni legjobb igye-

kezetemet és megmaradt munkaerőnek teljességét.

Épen ezért nem vagyok hajlandó megszavazni semmi olyant, a mi magyar fajomnak árthatna.

Haladni akarunk mindnyájan, de magyarok akarunk maradni.

□ □ □

ORSZAGOS SZECHENYI KÖNYVTÁR
Átengedett fölöspéldány

